

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

חיי שרה
גליון ח (שנ)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

בס"ד עש"ק פ' חיי שרה ה'תשמ"ו

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

שמירת שבת במקום שהיום הוא יותר מכ"ד שעות (גליון)... ד

ר מ ב " ם

מילואים ל"מפתח ביאורי הרמב"ם שבספרי לקו"ש..... ד

נ ג ל ה

תקיעת שופר לחצי שיעור..... ה

ש י ח ו ת

עפרון החיתי - מיד הדיוט ליד מלך..... ו

טומאה ע"ה בשעת הרגל..... ו

בענין הנ"ל..... ז

אמירת אמן כן יהי רצון..... ח

מדוע אדה"ר לא קרא שמות לדגים (גליון)..... ח

אמירת המשכים ע"י כ"ק אדמו"ר מוהר"ש (גליון). ט

הערה בפירש"י ירכיבהו על במתי ארץ וגו' י

ש ו נ ו ת

ד"ה להבין הקו' הידועה (גליון)..... יא

הוספות למ"מ לתורה אור כראשית..... יג

ה י ו ם י ו ם

הערות ללוח היום יום..... יד

ל ק ו ט ל ש י ח ו ת

א. בגליון ה (שז) הקשה הרב לוי יצחק ראסקין בשם "א' הדיינים שבעירנו" (לונדון) במ"ש בלקו"ש חט"ז, שבמקומות שאורך היום או הלילה הוא יותר מכ"ד שעות, ש"התחלת יום הש"ק שוה הוא בכל המקומות שמדת אורך אחת להם" - ולכאורה הרי ידוע שכל הקרוב לציר הצפוני בקיץ יומו ארוך יותר ובחורף קצר יותר, היינו שקו האורך עצמו אינו מספיק, מכיון שתלוי גם בקו הרוחב, הריחוק מקו המשווה והקירוב לציר, וא"כ מהו הפירוש שהתחלת יום הש"ק שוה בכל המקומות שמדת אורך אחת להם.

ונראה הפירוש בפשטות, דהרי המדובר שם הוא (לא במקומות שאורך היום הוא יותר מי"ב שעות. אלא) מקומות שאורך היום הוא יותר מכ"ד שעות, היינו שיש ימים כאלו שאין בהם לא שקיעה ולא זריחה, וכן להיפך לילות שאין בהם לא שקיעה ולא זריחה, ובמקומות אלו המכנה המשותף שביניהם לבין שאר כל המקומות שבאותו קו האורך הוא זמן חצות היום וחצות הלילה, היינו שהשמש נמצא על גבי ראשו של אדם באותו רגע בכל המקומות שבאותו קו האורך. ולפי זה, נראה שכוונת כ"ק אד"ש, שבמקומות אלו (שאינן בהם זריחה ושקיעה), מחשבים לפי חצות היום (שזה אפשר ללמוד ולדעת מהזמן שבכל שאר המקומות שבאותו קו אורך), וששה שעות לאחר חצות דיום ששי הוא התחלת יום השבת, וששה שעות לאחר חצות דשבת הוא מוצאי שבת.

וזה מה שנשאר בצ"ע בלקו"ש לגבי המקומות שבציר עצמו שאין להם קו אורך, כי זמן החצות שלהם אינו ברור, כיון שאין לדעת אם להתחשב בקו אורך שבצד אחד או שבצד אחר, ועצ"ע, ובאתי להעיר.

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

ר מ ב " ס

מילואים ל"מפתח ביאורי הרמב"ם שבספרי לקו"ש" -
עפ"י לקו"ש חלק י"ז

ב. ה' תשובה פ"ב ה"ב
"וויסירו ממחשבתו ויגמור בלבבו" דיוק הסדר - קודם מהמוח, ואח"כ מהלב, כי "מוח שליט על הלב" עמ' 41 הערה 50.

שם פ"ג ה"ד

"צריך כל אדם שיראה עצמו ... וכן כל העולם ... הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו וכו'" (השווה (גם) סוף סנהדרין (מתני' קיא, ב. קיג, ב) חרון בא לעולם עמ' 213 הערה 58, ופ' בחוקותי (כו, ו) ונתתי שלום בארץ עמ' 214.

א הל' דעות פ"א ה"ה

"ומי שהוא מדקדק ע"ע ביותר ויתרחק ... נקרא חסיד" רש"י (סוכה נג, א ד"ה אלו חסידים) חולק ע"ז וסובר דחסיד נקרא רק "חסיד מעיקרו" עמ' 274.

א' מאנ"ש

- ברקלין נ.י. -

נ ג ל ה

ג. במצוה שנאמר בה שיעור אם יש מצוה או חיוב בפחות משיעורה, נחלקו הפוסקים.

במצות תקיעת שופר בשו"ע או"ח סימן תקצ"ג סעיף ב' איתא "וכן תקיעות מעכבות זו את זו, והנ"מ שאינו יודע אלא מקצת הסימן שלא יעשה אותו מקצת שיועד וכו'".

בדין זה יש שכתבו הטעם לפי שאין מצוה בחצי שיעור, ובתקיעת שופר התקיעה והתרועה הן גוף המצוה ואם יעשה תקיעה או תרועה בלבד אין זה חצי שיעור אלא חצי מצוה (כעין החילוק בין חצי שיעור לחצי מלאכה באיסורים), ואינה כלום.

בשו"ע או"ח סימן תק"צ סעיף א' איתא "כמה תקיעות חייב אדם לשמוע בר"ה, תשע לפי שנאמר תרועה ביוכל ובר"ה ג"פ וכל תרועה פשוטה לפני' ופשוטה לאחרי' ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חודש השביעי אחד הן, ובין בר"ה בין ביוה"כ של יובל תוקעין תשע תקיעות בכל אחד משניהם תר"ת תר"ת תר"ת".

והנה לפי זה שיש חיוב לתקוע תר"ת ג"פ פשוט הדבר שבאם תוקעין תר"ת פעם א' (היינו תקיעה ותרועה ותקיעה) הוה חצי שיעור דמצוה ולא רק חצי מלאכה, ולכאורה להדיעות שיש חיוב מן התורה לקיים חצי שיעור של המצוה, כנדו"ד ג"כ צריך להיות חיוב לתקוע תר"ת פעם א', במציאות שהוא אינו יכול לתקוע רק פעם אחת. ואפילו להדיעות שמצוה רק מד"ס לקיים חצי שיעור דמצוה (שלא תשתכח תורת המצוה), לכאורה כיון שהחכמים התירו לנשים לתקוע בר"ה (אף שאסור לתקוע בסתם) כדי לעשות נחת רוח לנשים (שו"ע או"ח סימן תקפ"ט סעיף ו' ובשו"ע אדה"ז שם סעיף ב') כיון שזה איסור קל ואסור רק משום עובדין דחול לכאורה כש"כ וק"ו צריכים להתיר לאנשים לקיים חצי שיעור דמצות תקיעת שלא תשתכח תורת המצוה דתקיעת שופר.

והנה בשו"ע אדה"ז סימן תקצ"ג הנ"ל סעיף ג' כשאדה"ז מביא הדין דתקיעות מעכבות זו את זו, כותב "וכן התקיעות מעכבות זו את זו שאם יודע לתקוע ואינו יודע להריע לא יתקע כלום לפי שאין כאן מצוה כלל אלא אם תוקע ומריע ותוקע ג' פעמים", ומזה שמוסיף התיבות ג' פעמים (שלע"ע לא מצאתי בשאר הפוסקים שמוסיפים דבר זה פה, בסימן זה) משמע שרוצה להדגיש שאסור לתקוע תר"ת פעם א' לפי שאין כאן מצוה כלל אם לא תוקעים ג"פ תר"ת, ואפשר להוכיח מזה שאדה"ז סובר שאין מצוה כחצי שיעור דמצוה אפילו כשאינו במציאות דחצי מלאכה.

ואבקש מקוראי הגליון לדון ולחפש בזה.

הרב משה מאיר שמואל גלוצאווסקי
- ברוקלין נ, י, -

ש י ח ו ת

ד. בנוגע לשאלת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דכ' חשון בפירש"י ד"ה ויקם שדה עפרון:

אוי"ל: בפרש"י שלפני"ז שכת' שמנוהו שוטר עליהם, הרי רש"י הדגיש: מפני חשיבותו של אברהם, ולא מפני חשיבות עצמו, אדרבה, מזה משמע ברור (לכאן) שמצד עצמו נשאר הדין כמקודם.

ורק, שמפני חשיבותו של אברהם מנוהו לשוטר, כדי שאברהם ידבר עם איש ה"חשוב" (בחיצוניות - בעיני העם עכ"פ), אבל הוא עצמו נשאר הדין, וא"כ שפיר מוכן מה שפירש"י "שיצא מיד הדין ליד מלך".

דרא"ג: ענין זה, שרק בחיצוניות נשתנה מעלתו מצד מצב הזמן, ואילו כ"עצם" הוא נשאר כמקודם, הנה, עד"ז מצינו כביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א בהרמב"ם (בהתוועדות כ' חשון) שהגם שבכל השנה, הנה, עמי הארץ הם בחזקת טמאים, אבל ברגל, היות שכל ישראל נעשים למציאות של ציבור, (היינו - שינוי המעלה מצד מצב הזמן) לכן "כליהם כולם ואוכליהם ומשקיהם טהורים" (שטומאה נדחית מפני הציבור - כבקרנן פסח),

אבל היות שזהו רק באופן זמני (מצד המצב - זמן הרגל), כמילא זהו רק שינוי בחיצוניות, ולכן, אחרי הרגל (שמתכטלת הסיבה, במילא מתכטל המסובב ו) חוזרים לטומאתם.

* * *

בענין הנ"ל ברמב"ם יש להעיר: א) ברמב"ם כתוב שחפציהם של ע"ה בזמן הויגל "טהורים".

ואילו בנוגע לקרבן פסח לא כת' שהקרבן הוא טהור אלא

שמקריבים בטומאה.

ב) מפורש ברמב"ם הטעם למה הם טהורים ברגל "מפני שהכל מטהרין עצמם ועולים לרגל", וא"כ מלכתחילה אינם טמאים, שהרי מטהרין עצמם, ואינו דומה לקרבן פסח (לכאור') שהם טמאים (אשר לכן אינו כתוב שם) (בקרוב פסח) שמפני שהם ציבור - לכן הם טהורים).

הרב לוי גאלדשטיין
- ברוקלין נ.י. -

ה. במה שביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות כ' חשוון ברמב"ם הל' מטמאי משכב ומושב פ' י"א ה"ט - "משעבר הרגל - חוזרין לטומאתם" דהכוונה שמעולם לא נפקע דין טומאתם שמלפני הרגל אלא דבימי הרגל נתנו להם חכמים דין "חברים" שמתרים עם דברים שנגעו בהם, כדברים שלא נטמאו, וע"ד טומאה דחוי' בציבור וכיו"כ (דכל דתקון רכנו וכו') ואחר הרגל חוזרין לטומאתן הראשונה שמעולם לא נפקע מהם, - לכאורה מוכרח הוא ממשנה השני' בחגיגה כ"ו ע"א, הובאה להלכה ברמב"ם שם הלכה י' - "הפותח חביתו ברגל והמתחיל בעיסתו ועבר הרגל, הרי שאר החבית ושאר העיסה בחזקת טמאה... ואע"פ שלא נגע בה אלא בזמן שהוא כחבר, אינה טהורה אלא בימי הרגל בלבד", ומוכרח דאפי' חלות הטומאה על החביות וכיו"כ יכול להיות בשעת הרגל, ורק דעד גמר הרגל עשאוהו הכתוב חברים, וכמוש"כ רש"י חגיגה שם ד"ה לא יגמור "לא שטהרתן טהרה אלא שברגל הכל חברים אבל לאחר הרגל מגעו טמא למפרע", ועד"ז מוכח דבר זה, ממשנה השלישית שם, הובאה להלכה ברמב"ם שם הל"א, וכמוש"כ רש"י שם ד"ה מעכירין וכו' "..." שאע"פ שעשאוהו הכ' חברים ברגל, לא מפני שטהרין הן "..." עכ"ל, ולפי כל זה מוכן בפשיטות מ"ש הרמב"ם "וחוזרין לטומאתם" ולא נתחדש בהשיחה לכאור' אלא הדוגמא מ"אורייתא" דטומאה דחוי' (או הותרה) בציבור.

אמנם לפ"ז (אף שכנ"ל לכאור' מוכרח ומפורש הוא מהדינים שלאח"ז) לא הבנתי התחלת דברי הרמב"ם שם ה"ט - "טומאת ע"ה ברגל כטהורה היא חשובה... מפני שהכל מטהרין עצמם ועולים לרגל (ראה הל' טומאת אוכלין פט"ז הל"י) לפיכך הם נאמנים... עכ"ל. וצ"ע דלפי הטעם שכתב הרמב"ם שהכל מטהרין וכו' " (שאינו מפורש בגמרא) למה נשתנה דין החביות וכו' לאחר הרגל, ואיך שייך לומר שלא נפקע טומאתם, וחוזרין לטומאתם?"

שוב ראיתי שהמשנה למלך בהל' טומאת אוכלין שם הקשה כן בסוף דבריו, עי"ש.

במשנה למלך שם כפירושו לדברי הרא"ם דברים יד, ח,

מבואר ג"כ מש"כ למעלה שמדברי רש"י חגיגה שם (ובירושלמי חגיגה פ"ג ה"ז הובא הפסוק ירושלים גוי' עיר שחבורה לה יחדיו) הוא דס"ל דאינו אלא אסמכתא בעלמא, אבל זה מבאר רק למה הוכרח הרמב"ם לטעם שלא נזכר בגמרא אבל (כפשוט) אינו מתרץ הסתירה שיש דוקא ע"פ טעם זה, להבנת הדינים שבהלכות שלאח"ז כמ"ש לעיל, ויש טעמים אחרים כמ"ש בטורי אבן חגיגה שם (משום איבה, או שלא לבייש ע"ה) שיבארו טעם התקנה ולא יסתרו היסוד דאין זה אלא דחיית טומאתם שמדרכנו ולא הפקעתה, דשם מבואר דטומאת ע"ה ברגל רק "הותרה" בתוך הרגל ולא שנפקע דין טומאתם, וכבר כתבתי לעיל דכן מוכרח מהמשניות שלאח"ז וההלכות שברמב"ם לאח"ז. והעירני חכם אחד שבס' בית האוצר (להגר"י ענגל) מע' א' כלל ס"ט ד"ה וע"ע חגיגה מבואר ג"כ שלפירש"י מבואר כן בפירוש המשניות האלו, שהביאם הרמב"ם.

הרב חיים ראפפארט

- ברוקלין נ.י. -

ו. כהתוועדות דכ' חשון ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א שזה שהרמב"ם מזכיר רק פעם אחת אכ"ר כיון שפעם אחת הר"ז גילוי דעת על כל מקום שמזכירים ענין הנ"ל, עי"ש באורך.

וי"ל בד"א מפני מה הזכיר זה דווקא כאן בהל' פרה אדומה:

א) בפ"ט מהל' תשובה וכן בהל' מלכים בסופו ובכ"מ מבאר כריבוי וכאריכות אודות מה שיהי' כהזמן דימות המשיח ואם יסיים אמן כן יהי רצון לא יהא ניכר וכולט כ"כ הענין שאפי' כשרק מזכירים אודות הענין דמשיח צריך לומר אכ"ר כיון ששם מאריך לפני"ז משא"כ כאן בא להדגיש שאף שרק מזכיר מילים ספורות מ"מ כותב יגלה מהרה אכ"ר.

ב) בהל' פרה אדומה מוזכר הענין דחורבן הבית ולכן דוקא שם מודגש ביותר שצריך להתפלל שיגלה מהרה אכ"ר.

הת' מנחם מענדל הכהן פרידמן

- תלמיד בישיבה -

ז. בהמשך למ"ש הת' י, ד, ר, בגליון ז' (שט) שמקור חיותם של הדגים הוא מהמים, ורק מן המים, והלכך מובן (עכ"פ בפנימיות הענינים) מה שאדה"ר לא ה"ל צריך לקרוא להם שמות בשביל חיותם, מכיון שכל חיותם הוא כנ"ל, מהמים -

יש להוסיף בזה ממה דאיתא בביאוריה"ז (צ"צ) ע' ר"ז (וע"ש ע' ר"ח) - נעתק בספר הליקוטים - דא"ח צ"צ ע' פ"ד: "הדגים כל עיקר חיות שלהם הוא רק מן המים ולא זולת זה כלום שאם

יפרשו מן הים ליבשה מיד מתים... והטעם הוא מפני שמהות גופן של דגים הוא מעין מהות המים ממש עד שהמה מובלעים במים והיו לאחדים ממש כי המים נכנסים בכל חלקי גופם בתוך תוכם עד שאין ביניהם פירוד וריחוק כלל כנ' ולכך כשיתפרשו ויעלו ליבשה מיד מתים וכל זמן שהמה מכוסית ומובלעים במים הם חיים כו' "דמכל זה רואים עוד יותר איך שכל מקור חיותם הוא מן המים ממש, עד שגופם הוא מעין מהות המים ממש, והלכך מובן עוד יותר (- עכ"פ בפנימיות הענינים) למה לא הי' צריך אדה"ר לקרוא להם שמות.

ולא באתי אלא להעיר.

הרב שלמה יוסף ארמון

- ברוקלין נ.י. -

ח. בשיחת ש"פ האזינו ש, ז, (הנחות ה' - סמ"א) נת' שאחד החידושים דאדמו"ר מהר"ש הי' אמירת חסידות באופן דהמשכים, ובזה גופא זה התחיל כמה שנים לאחר נשיאותו עיי"ש.

ובגליון הקודם (ז' (שט) ס"ט) כתבתי דלכאו' מצינו שגם בתחילת נשיאותו אמר "המשכים" - ע"פ מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א ברשימת מאמרי דא"ח של כ"ק אדמו"ר מהר"ש על מאמר ד"ה החודש תרכ"ו: "קרוב לודאי, אשר מאמרים ארוכים כזה וכיו"ב נאמרו ב"המשכים" ולא בפעם אחת".

ויש להוסיף בזה דגם ברכותינו נשיאתנו שלפני אדמו"ר מהר"ש מצינו מאמרים ארוכים, ולדוגמא כמאמרי אדמו"ר האמצעי שיצא לאור בשנת תשמ"ה מצינו מאמרים ארוכים יותר ממאה עמודים.

ואלי י"ל ובהקדים:

ב"פתח דבר" להמשך והחרים תרל"א כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א וז"ל: כמה המשכים נכתבו, ע"י אדמו"ר האומרים, לכתחילה בחטיבה אחת והתחלת וסיום הדרושים נתוספו ובאו על הגליון או בקונטרס מיוחד, כמובן בהוראת המקום שלשם הם שייכים" עכ"ל ועיי"ש.

ועפ"ז אולי י"ל דהכוונה בהשיחה לא היתה שלפני אדמו"ר מהר"ש לא היתה אמירת דא"ח באופן ד"המשכים" אלא דהכוונה היתה שאופן ה"המשכים" באופן הנ"ל (בה"פתח דבר") שמתחילה נכתבו בהמשך אחד ולאח"ז נחלקו כנ"ל - זה התחיל בזמן אדמו"ר מהר"ש, ועדיין יל"ע בכ"ז.

א' מאנ"ש

- ברוקלין נ.י. -

ט. בענין מה שנתבאר בהתוועדות קודש דש"פ האזינו ש.ז.
(בפירש"י עה"פ ירכיבהו על במותי ארץ וגו') כלל חדש שכשרש"י
כותב כתרגומו בלי העתקת התרגום אונקלוס הכוונה בזה הוא
לא לתרגום אונקלוס אלא לפירוש הפשוט של התיבות בכל לשון
שהיא (ועיין שם שעפ"ז מובן פירש"י על הפסוק שם), הנחה
בלה"ק סי' ל"ו.

ועיין בזה מה שהעיר הר' י.ג. בגליון ג' (שה) מלקו"ש
חלק י' ע' 74 "עוד יש לדייק בפירש"י זה: למה מעתיק לשון
התרגום - הו"ל לכתוב "כתרגומו" ותו לא - כמנהגו במקומות
רבים, והלומד יראה כתרגום פסוק זה?" שלכאורה הוא סתירה
להנחבאר בהשיחה שם ועיין בזה מה שתיירץ ש"ל שהכוונה בהשיחה
בזה שכוונת רש"י בכתובת "כתרגומו" הוא לפירוש הפשוט וכו',
אינו סותר ללקו"ש הנ"ל כי יכול להיות שהכוונה הוא ל"תרגום"
ג"כ, אבל בעיקר לפירוש הפשוט, (ועיין הנחה בלה"ק שם).

והנה יש להעיר ג"כ מלקו"ש חלק י' ע' 73 - 72 הערה 2
וזלה"ק "בכמה דפוסים - "תרגומו כו" (בלא כ"ף), "עיני"ש,
ובהערה 8 וזלה"ק "ווי"ל שגם לפי מ"ש בדפוס הראשון (שאין
תיבת "כתרגומו" - ראה הערה 2), מובן שכוונת רש"י להעתיק
לשון התרגום, דאל"כ הו"ל "וניפוש בארץ" (עכלה"ק), היינו
לא "וניפוש בארעא".

היוצא מזה: דאם כותב רש"י "כתרגומו" בלי העתקת לשון
התרגום (אף שתוכנו מתאים (ובדיוק) לפירוש התרגום) אין
כוונת רש"י לפירש התרגום, אף ששם מבואר (ע' 74) שרש"י
כותב "כתרגומו" ותו לא והלומד יראה בתרגום, וכו' הרי
מוכרחים לומר שאף שרש"י כותב "כתרגומו" (וכמ"ש בלקו"ש
הנ"ל) ותו לא והלומד יראה בעצמו וכו' בהתרגום אונקלוס,
אבל אעפ"כ אין כוונת רש"י לתרגום אונקלוס אלא לפירוש
הפשוט של התיבות (והלומד יכול לראות בתרגום ולידע פירוש
הפשוט, אם זה מתאים וכו' לפירוש הפשוט, אבל אין זו כוונת
רש"י ולכן אינו סתירה בלקו"ש הנ"ל מהשיחה וההערה).

וזוהו תירוץ לכל השאלות (וכו') איך מתאים כלל זה עם
כו"כ מקומות בלקו"ש וכו', דרואים שכתוב בלקו"ש בפירוש
שכשכותב רש"י "כתרגומו" אין כוונתו לתרגום אונקלוס. אלא
שלפי"ז אין זה כלל חדש דהא מבואר ענין זה בהערה הנ"ל?

ויש להעיר ג"כ לפי הביאור בהשיחה מהערה 2 הנ"ל גירסת
רש"י "כתרגומו" או "תרגומו" בלי כ"ף, דהא ע"פ הידוע גדול
הדיוק בפירש"י מה יהי' החילוק כשכותב רש"י "כתרגומו" או
"תרגומו" דהא שניהם בלי העתקת התרגום אלא תוכן הפירוש
מכוון הוא לפירוש הפשוט? (וכפי שנת' בהתוועדות הנ"ל שע"פ

הידוע גודל הדיוק של פירש"י שכן מכיון שמשנה פירושו
"כתרגום אונקלוס" או "כתרגומו" מוכרחים לומר שיש חילוק
ביניהם), וא"כ מהו החילוק ביניהם?

יצחק הומינר
- תלמיד בישיבה -

ש ו נ ו ת

י. בגליון ה' (שז) סי"ב מתרץ א' מאנ"ש שי' זה שהדפיסו
בסה"מ תרס"ג את ד"ה להבין הקושיא הידועה, מכלי להעיר שיש
כמה וכמה ספיקות בדבר (כמובא כמגדל עוז) - ותוכן תירוצו
הוא "שעתה מצאו כת"י מפורש בכותרת שהמאמר נאמר כי"ט כסלו
תרס"ג".

אני הקטן עומד ותמה, מנא לי' למדפיס הספר שכתב יד
זה נאמן יותר משאר המקורות המביעים ספיקות מפורשים בדבר
זהותו של בעל המאמר? ואם יש לו הוכחות שכת"י זה אמין יותר
מהאחרים, למה לא הביא את ההוכחות הללו בספר, אלא התעלם
מהספיקות שבדבר? ולפענ"ד זה שבהערה נרשם רק התאריך שבכת"י
זה ושנמצא בכמה כת"י בלי תאריך, ולא הובא שיש ספיקות
בדבר, זוהי הטעיה.

ופוק חזי בספר המאמרים תרנ"ז ע' רחצ, שם נדפס מאמר
ד"ה אני לדודי, שיש ממנו "הנחה" מכת"י מס. 800 - והנה
ראינו בפירוש בספר המאמרים תרנ"ה ע' רלג, שם נדפס אותו
המאמר שלפי דברי המדפיסים לא מצאו ממנו אלא "העתקה"
(בכת"י מס. 830, וכת"י 689), הרי לפנינו הוכחה "מדעית"
מכתבי יד מעתיקים ע"ד תאריכו של המאמר ואם הוא הנחה או
העתקה ... (ובשיחת ש"פ ראה תשד"מ כבר אמר כ"ק אדמו"ר
שליט"א שמסגנון המאמר דתרנ"ז נראה יותר שהוא העתקה וכיו"ב)
וכל זאת מלבד זה שמאמר כזה שיש בו "קץ" וכיו"ב, צריך
הוכחות חזקות יותר מאיזה כת"י מעתיק שיש כנגדו כתבי יד
אחרים, שאכן נאמר ע"י אדמו"ר הרשב"י.

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ"י -

יא. בנוגע למה שכתב הרשי"א שי' בגליון העבר, שרצה לתרץ
הקושיות ששאלתי בנוגע למלחמת אברהם אבינו עם הד' מלכים,
לפי פירוש רש"י.

אמנם, תירוציו, לפענ"ד, דחוקים מאד, כדלקמן:

(א) מה שרצה לחלק בין "חניכיו" ו"ילידי ביתו", ש"חניכיו" זהו אליעזר, ו"ילידי ביתו" אלו העבדים.

זהו דוחק גדול (ובפרט לפירש"י), כיון שלפי"ז צריכים "לסרס המקרא", ולדרוש כך: וירק את חניכיו שמנה עשר ושלוש מאות (ואח"כ:) ילידי ביתו, דלפי פירושו לא יתכן לפרש הפסוק כמ"ש בפועל: וירק את "חניכיו" (- אליעזר) "ילידי ביתו" (- עבדיו) שמנה עשר ושלוש מאות ((שוב עוה"פ!) אליעזר).

(ב) מה שרוצה לפרש, שהרדיפה אחרי המלכים היתה ע"י אברהם ועבדיו, משא"כ עצם המלחמה - "ויכם" היתה ע"י אברהם בלבד.

ומדייק זה ממש"כ "ויכם" לשון יחיד (ולא ויכום).

(הנה: א) גם בנוגע להרדיפה מפורש בכתוב "וירדוף (עד דו) לשון יחיד;

(ב) בפירש"י ד"ה הנערים מביא רש"י ראיו' שעבדיו נכנסו למלחמה עם אברהם מזה שכתוב "הוא ועבדיו ויכם" - היינו, שהעבדים השתתפו בה'ויכם" בפועל.

ואגב אורח"י נופל גם דיוקו, שרוצה לפרש בפירש"י שמש"כ "עבדי נכנסו למלחמה", שאין כוונת רש"י שנכנסו לעצם המלחמה ("ההכאה") אלא שזוהי ה"רדיפה" אחרי המלכים בלבד.

זה אינו, כנ"ל, שמפורש ברש"י הנ"ל "עבדי נכנסו למלחמה שנאמר: "הוא ועבדיו ויכם" (ההכאה בפועל)".

ומה שקשה לו מש"כ "ויכם" כלשון יחיד, הנה, בלא"ה קשה, כיון שלכו"ע* הלך אברהם ביחד עם אליעזר (כמפורש בכתוב) והם לכה"פ שנים, הי' צריך לכתוב "ויכום" (ל' רבים).

ואת"ל (- כמו שמבאר הנ"ל בהגליון) שנאמר בל' יחיד כיון שאין העבד מציאות בפ"ע, אלא שהוא חלק ממציאות המלך, ולכן שפיר מתאים ל' יחיד, הרי כמו"כ יש לומר בנוגע לשי"ח עבדים, שמתאים לכתוב ל' יחיד בהיותם חלק מהמלך!

(ג) ועוד, והוא העיקר; הרי לפי פירושו, שאברהם לקח אתו שי"ח עבדים כפשוטו, הרי זה שולל ונגד והיפך לגמרי

(* משא"כ לדעת שפ"ח שהנצחון הי' רק ע"י אליעזר בלבד (ולא

מפירש"י, שכתב בפירוש "אליעזר לבדו ה'י", ופירש"י זה נאמר (לא רק בנוגע להכאה, אלא גם) בנוגע להתחלת המלחמה (כולל הרדיפה), שאליעזר לבדו ה'י גם בהרדיפה.

כמפורש בכתוב: ,, וירק את חניכיו ,, , שמנה עשר ושלש מאות וירדף עד דן, (ואח"כ בא הכתוב בנוגע ל"ויכס"), (ובפרט, הרי"ז מודגש ביותר בפירש"י (נדרים לב, א), "שלא זל" עמו אלא אליעזר לחוד".

ופי' זה קאי על מש"כ שמנה עשר ושלש מאות, המדבר בנוגע להתחלת המלחמה וקודם ההכאה).

ולעצם ביאור הגו"א: שרוצה לבאר שלקח אברהם אתו שי"ח נכדים, (בשביל הרדיפה), ומטעם: בכדי להסתיר הנס, לא הבנתי, רממ"נ: אם להסתיר הנס, הרי עיקר הנס ה'י בעת ההכאה (שרק ב' אנשים נצחו הד' מלכים למרות גבורתם של המלכים (כמפורש בכתוב שהם נצחו 11 מלחמות)), הנה, אם להסתיר הנס הו"ל לאברהם לקחת העבדים גם לעצם המלחמה, ולאידך, אט מאיזה טעם הוא לא רצה לקחתם אתו (במקום סכנה, אין סומכין עה"נ וכיו"ב), איך לקחם לרדוף אחרי מלכים גבורים כאלו?

ד) ועיקר כל העיקרים: נניח שכל פירושו של הנ"ל נכונים הם, אבל מכואר כמ"פ כשיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א שהיות ודרכו של רש"י הוא לפרש פשוטו של מקרא, הנה, אין רש"י סומך על שום פירוש אחר, היינו שהבן חמש למקרא יצטרך לחפש בספרים אחרים להבין פירוש הפשוט של הכתובים,

ולפי"ז: איפה "מרומזים" (עכ"פ) בפירש"י כל הביאורים הנ"ל, ואדרבה, בהשקפה ראשונה בפירש"י ובהכתובים אינו ברור כלל מי הלך עם אברהם למלחמה?

הרב לוי גאלדשטיין

- ברוקלין נ.י. -

הוספות למ"מ לתורה אור בראשית

יב. ג.ד.

להבין הטעם שנשתנה: נמצא בכת"י 1116 בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ, משנת תקע"ב, נוסחא אחרת בסה"מ - אדה"ז : פרשיות - בראשית ע' טו

עם אברהם) וצע"ג ואכמ"ל .

וכמאמרז"ל בקומתן נבראו: ר"ה לא, א, חולין ס, א,

הרב אהרן חיטריק
- ברוקלין נ, י, -

ה י ו ס י ו ס

יג. ט' כסלו:

ט' בכסלו תקנ"ד אמר רבינו הזקן מאמר - הוא חלק פרק נ"ג מספר של בינונים תניא המדבר ע"ד בית ראשון, למחרת אמר חסידות עוד הפעם - סיום פרק הנ"ל עד גמירא. כל המאמרים מר"ה תק"נ עד י' כסלו תקנ"ד (אשר בהם נכללו לקוטי עצות משנים הקודמות) מהם נסדרו נ"ג פרקי ספר של בינונים.

תקנ"ד:

יום הולדת העשרים של אדמו"ר האמצעי וראה סה"מ קונטרסים ע' תו, ב ע"ד מה שביום ההולדת העשרים של הצ"צ (באותה השנה) אמר אדה"ז המאמר ד"ה מכן עשרים (אשר בלקו"ת במדבר ב, א), ולהעיר ע"ד תוכן מאמר זה ותוכן פרק נ"ג כתניא (שבהם יש נקודות כלליות בשה).

בית ראשון:

(וכן בית שני) והיינו ב' הבתי מקדשות, ולהעיר שזהו פרק האחרון בספר של בינונים.

למחרתו:

הוא יום גאולת בנו אדמו"ר האמצעי (בשנת תקפ"ז) ולהעיר מסד"ה אתה אחד, תשל"ב ע"ד הקשר בין אדה"ז ובנו אדמו"ר האמצעי.

מר"ה תק"נ:

ראה היום יום וא"ו אדר שני, שאז - ביום לידת אדמו"ר הצ"צ - התחיל אדה"ז לומר פרקי ספר התניא ובאותו היום אמר ג"פ הראשונים.

לקוטי עצות:

ראה הקדמת אדה"ז לתניא, לעיל - וא"ו אד"ש.

*

*

*

י"ד כסלו -

אדמו"ר האמצעי יצא לחירות - תקפ"ז - ממאסרו בעיר
וויטעפסק,,, ביום א' פ' נח נסע,,, וישב שם תפוס עד יום
א' וישלח ל' כסלו.

י' כסלו:

ביום ט' בכסלו (שחל - באותו שנה - בש"ק) נתבשר שהוא
חפשי ואז אמר המאמר ד"ה אתה אחד כו' (ראה סד"ה אתה אחד,
תשל"ב) ויש להעיר שט' בכסלו הוא יום הולדתו ואז מזלו
גובר וראה היום יום - י"ב תמוז.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

לעילוי נשמת

ר' ישראל יעקב ב"ר נחמן ע"ה

לאקשין

נפטר כ"ב מרחשון, ה'תשמ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס על ידי

בתו רבקה ובעלה בן ציון רובינסאן ומשפחתם
בנו נחמן וזוגתו טובי פייגא לאקשין ומשפחתם
בנו אברהם וזוגתו טובי לאה לאקשין ומשפחתם